

Vlaams
Parlement

vergadering **C65**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 2 december 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het tongbestand in de Noordzee – 799 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over voorzorgsmaatregelen naar aanleiding van de uitbraak van vogelgriep in Nederland nabij de grens met Vlaanderen – 555 (2020-2021)	6
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de geïntegreerde aanpak van het welbevinden in de Vlaamse land- en tuinbouw – 641 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het mentale welzijn van landbouwers – 770 (2020-2021)	11
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van het coronavirus op de nertskwekerijen in Vlaanderen – 646 (2020-2021)	22
VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de duurzaamheidsmonitor 2020 van MilkBE – 688 (2020-2021)	26

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het tongbestand in de Noordzee
– 799 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, uit een nieuwe studie van de International Council for the Exploration of the Sea (ICES) is gebleken dat de cijfers rond de hoeveelheid tong die aanwezig zijn in de Noordzee, jarenlang te positief werden ingeschat. Dat is geen goed nieuws voor onze visserij, aangezien tong een van de belangrijkste soorten is die ze bovenhaalt.

De eerste impuls om de tegenvallende cijfers te verklaren, is begrijpelijkerwijze de pulvisserij, of althans het te grootschalige gebruik dat daarvan werd gemaakt door Nederlandse vissers op basis van een op zich goedbedoeld experiment. Maar bij nader inzien blijkt tevens dat er tien jaar lang geen rekening werd gehouden met de Vlaamse cijfers. Die bevinding gooit roet in het eten, want algemeen werd aangenomen dat het tongbestand in de Noordzee zich vrij positief had ontwikkeld. Evenwel bleek uit getuigenissen van Vlaamse vissers vaak een veel minder positief beeld: vooral in de zuidelijke Noordzee bleken onze vissers minder tong te vinden dan algemeen werd aangenomen. Het plaatste de mensen van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) voor vraagtekens.

Het goede nieuws is dat de vastgestelde fout niet direct gevolgen heeft voor de quota van de volgende jaren. In 2019 werd immers veel jonge tong aangetroffen, die de eerste jaren tot wasdom komt. In dit geval heeft de klimaatopwarming een positief effect en zorgt ze er ook voor dat de omstandigheden voor de tong in de Noordzee iets beter zijn.

Een ander aandachtspunt in de studie is echter dat er meer volwassen tong teruggegooid wordt dan verwacht. Dit doet vragen rijzen bij de effectiviteit van de aanlandingsplicht die sinds een paar jaar geldt.

Minister, welke mogelijke gevolgen hebben de bevindingen uit de studie voor onze Vlaamse vissers in de komende jaren? Zal er worden gezocht naar een strategie om het tongbestand in de Noordzee tot een betere ontwikkeling te laten komen? Zal hierbij rekening worden gehouden met het vrijwaren van het verdienmodel van de kleinere, familiale vissersboten? Zijn er aanwijzingen dat de aanlandingsplicht inzake tong niet correct wordt nageleefd? Zal deze studie aanleiding geven tot het onderzoeken van de visbestanden van andere vissoorten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik dank u voor uw vraag. Alles wat vis aanbelangt, is bijzonder actueel dezer dagen.

De ICES-adviezen zijn gebaseerd op heel wat gegevens en op verschillende lopende onderzoeken.

Bij de opmaak van het ICES-advies voor tong in de Noordzee werden in het verleden de Belgische vangstgegevens wel al meegerekend. Voor 2021 werd de surveyindex herzien en hierin worden naast de Nederlandse nu dus ook de Belgische en Duitse observaties van onderzoekers aan boord van een vaartuig mee opgenomen.

Aan de ICES-studie zijn op korte termijn geen onmiddellijke gevolgen voor de Vlaamse vissers gekoppeld. Concreet wordt in het nieuwe ICES-advies voor 2021 met betrekking tot het tongbestand in de Noordzee een stijging van 22 procent geadviseerd ten opzichte van de Total Allowable Catch (TAC) voor 2020.

Het advies rond de TAC houdt in dat in 2021 Belgische vissers normaal meer quotum zullen krijgen voor dit tongbestand, uiteraard onder voorbehoud dat het wetenschappelijk advies wordt gevolgd. Dit zou, onder voorbehoud, goed nieuws kunnen zijn.

Veeleer dan een nieuwe strategie te ontwikkelen, wil ik binnen de bestaande processen en overlegstructuren de nodige acties te ondernemen om het tongbestand in de Noordzee duurzaam te bevissen zodat de aangroei minstens even groot is als wat er wordt gevangen.

Daarnaast kan ik u meedelen dat onze reders/vissers reeds veel inspanningen doen om duurzaam te vissen, ook op de tongbestanden. Zo zijn onze vissers op de grotere vaartuigen er sinds een aantal jaren toe verplicht om tong van minstens 25 centimeter te vissen, terwijl dit Europees op 24 centimeter is vastgesteld. Het Vlaamse beleid is hier dus strenger dan het Europese beleid, en zo draagt de Vlaamse visserijsector extra bij tot een duurzaam beheer van het tongbestand. Spijtig genoeg zijn andere lidstaten momenteel nog niet geneigd deze zienswijze te volgen, maar België blijft hiervoor pleiten.

Zal hierbij rekening worden gehouden met het vrijwaren van het verdienmodel? Binnen het Vlaamse visserijbeleid streven we ernaar om bij alle maatregelen het evenwicht tussen de segmenten te bewaren. Zo is de verplichting om tong aan te landen van minimum 25 centimeter niet van toepassing voor kleinere vissersvaartuigen die volledig in de Noordzee plaatsvinden.

Het totale beschikbare quotum wordt verdeeld tussen het kleine vlootsegment en het grote vlootsegment. Een toename in beschikbare quotum betekent evenzeer een toename van het aandeel dat door de kleinere familiale vaartuigen kan worden opgevist.

Het naleven van de aanlandplicht is voor de Vlaamse gemengde visserij een grote uitdaging. Jaarlijks wordt via de regionale groepen dan ook gevraagd om een aantal uitzonderingen op deze aanlandplicht te mogen toepassen om dit voor de sector werkbaar te houden. Een voorbeeld hiervan is een uitzondering in het kader van hoge overleving voor schol. Voor tong in de Noordzee wordt een uitzondering op de aanlandplicht verkregen via de de-minimisregel. Door het gebruik van meer selectief vistuig, met name het Vlaams paneel, te verplichten, kan een hoger uitzonderingspercentage binnen de de-minimisregel worden verkregen. Het Vlaams paneel is een tunnel die zich 3 meter lang uitstrekt voor de kuil van het net en een maasopening van 120 millimeter heeft, zodat ondermaatse tong beter kan ontsnappen. Ook in de visserij is men creatief.

In de maandelijkse vergadering van de quotacommissie met vertegenwoordigers van de sector worden voor alle Belgische bestanden de quotaopname en de eventuele teruggooi nauwkeurig opgevolgd. Het is immers de bedoeling de correcte benutting van de toegekende quota te optimaliseren.

Door ILVO worden jaarlijks de commerciële visserijgegevens aangeleverd voor een groot aantal visbestanden. Die worden gebruikt in verschillende visbestandsramingen. Daarnaast worden ook de Belgische surveygegevens doorgegeven.

ILVO neemt bovendien actief deel aan de workshops en projecten waarbij de ICES-visbestanden ongeveer om de vier jaar volledig worden doorgelicht in de vorm van

een benchmark en er wordt getracht de visbestandsramingen te verbeteren, wat voor 2021 is gebeurd voor de tong in de Noordzee.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, ik ben tevreden met uw uitgebreide en ook technische antwoord. U hebt aangetoond dat er wat creativiteit is. Instanties zoals de International Council for the Exploration of the Sea hebben als taak onderzoek te doen naar de technieken die worden gebruikt. Europa heeft een experiment toegestaan voor pulsvisserij.

Volgens mij is het probleem dat de techniek door een aantal lidstaten op een te grote schaal wordt gebruikt. Elke techniek heeft voor- en nadelen, maar ik hoop dat u het met mij eens bent dat The International Council for the Exploration of the Sea hieruit nu wel een finaal besluit moet trekken.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, de vraag die de heer Tommelein stelt, is zeer terecht. Het is een vraag die mij de nodige bezorgdheid geeft, want blijkbaar hebben wij jarenlang dat bestand overschat, ondanks de signalen van een aantal mensen en vissers die het tongbestand in onze visbestanden echt wel zagen achteruitgaan. Dat werd jarenlang wat ontkend en nu stellen we vast dat die signalen klopten. We moeten dat de komende jaren scherp in de gaten houden.

Ik ben het ermee eens dat we momenteel niet moeten ingrijpen wat de quota betreft. Ik ben niet de allergrootste expert en laat dat dus graag over aan de experts. Maar ik wil er toch nu al voor pleiten om, de dag dat het zou moeten gebeuren, dat ook proportioneel te doen en ervoor te zorgen dat onze kleine familiale vissers niet in de problemen komen en nog altijd de nodige vangstrechten kunnen behouden.

Verder wil ik de grote bezorgdheid onderstrepen dat ons systeem toch meer sluitend moet zijn en dat we de impact van dergelijke technologische vernieuwingen, zoals de pulsvisserij, zeker niet mogen onderschatten. Het voorzichtigheidsprincipe moet daarbij vooropstaan.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Collega Tommelein, ik dank u voor uw vraag. Ik sluit graag aan bij de bezorgdheid van collega Vaneekhout in verband met die ICES-adviezen. We zouden er toch van mogen uitgaan dat die zo nauwkeurig mogelijk zijn. En inderdaad, het blijkt dat die cijfers voor tong te positief zijn bijgesteld. Uiteindelijk komt het nu goed uit, omdat er op zich een stijging zal worden geadviseerd – ik verwijs naar het TAC-advies, uiteraard onder voorbehoud van het wetenschappelijke advies –, waardoor dat voor onze Vlaamse vissers eigenlijk positief is. Maar ik wil er toch op aandringen om dat te bekijken. Het is goed dat ILVO hier zelf mee aan de slag gaat en dat die adviezen zo nauwkeurig mogelijk zijn.

Ik kom graag even terug op de aanlandplicht. Het klopt dat onze Vlaamse vissers een voorbeeld zijn op het vlak van zo duurzaam mogelijk vissen. Maar ik verwijs graag even naar mijn collega Sabine Vermeulen, die hier in het verleden, vorig jaar nog, mogelijke knelpunten inzake aanlandplicht heeft aangekaart. Ze wees ook op het belang van handhaving en controles daaromtrent. Ik zou dat pleidooi nog eens willen herhalen en vragen of er mogelijkheden zijn om ook dat nog te verbeteren. Minister, hoe staat u, los van handhaving en controles, tegenover het huidige systeem van de aanlandplicht? Merkt u daar nog knelpunten op? Zou het kunnen

dat die foute weergaven of interpretaties van cijfers een voorbeeld zijn van mogelijke knelpunten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik dank u voor de grote interesse.

Ik ga eerst in op een vraag van collega Tommelein en bij uitbreiding een paar vragen van de anderen. De pulsvisserij is bij ons al verboden in de 12 mijlszone en sinds juli 2021 is die verboden in alle Europese wateren. Ik hoop dat dat helder is voor iedereen.

De puls als techniek heeft op zich niet zoveel nadelen. Maar de wijze – dat is ook gezegd door collega's Tommelein en Vaneekhout – en de intensiteit waarmee de Nederlanders die toepassen, heeft een heel grote impact, vooral ook op onze kust, waar lokale vissers al moeite hebben om nog een visje te vangen.

Jammer genoeg heeft men bij de grootschalige introductie van die experimentele visserij geen rekening gehouden met kleinschalige vissers in de buurt, en dat is eigenlijk de kern van het probleem.

Collega Vaneekhout, de observatie van ILVO op vaartuigen toont aan dat het aantal kleine tongetjes stijgt, wat hoopvol is voor onze kleine vaartuigen, zodat in de toekomst meer tong dichtbij zal kunnen worden gevist. Dat is dus eigenlijk een positieve ontwikkeling.

Uw bezorgdheden over het voortbestaan van de familiale visserij en de duurzame visbestanden ondersteun ik volledig. Daarom worden de quota ook bepaald op basis van onder andere de adviezen van ICES. Ik heb een bijeenkomst van de Visserijraad bijgewoond. Joke Schauvliege heeft jarenlange ervaring met de Visserijraad en de manier waarop die verdeling gebeurt, waarbij het ene land meer geïnteresseerd is in die ICES-bestanden dan het andere. Ook ILVO monitort die visbestanden van dichtbij, dat is de normale gang van zaken.

Collega Coudyser, wat de aanlandplicht betreft, wordt in eerste instantie samen met de wetenschappers en de vissers gezocht hoe zo duurzaam mogelijk kan worden gevist en hoe optimaal aan de aanlandplicht kan worden voldaan. Het Vlaams paneel zorgt ervoor dat 40 procent van de ondermaatse tong maar ook 16 procent van de maatse vis ontsnapt.

Collega's, er is dus misschien een klein beetje perspectief voor de toekomst, maar dit moet heel zorgzaam worden opgevolgd.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord

Bart Tommelein (Open Vld): Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over voorzorgsmaatregelen naar aanleiding van de uitbraak van vogelgriep in Nederland nabij de grens met Vlaanderen – 555 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): De tijd heeft de actualiteit van deze vraag intussen wat ingehaald.

Eind oktober brak in een Nederlands vleeskuikenhouderbedrijf op ongeveer 70 kilometer van de grens met ons land vogelgriep uit. Dat zorgde ook in België voor de nodige ongerustheid. Het betrokken bedrijf in Nederland werd onmiddellijk geruimd om verspreiding maximaal te voorkomen en er werden ook een aantal voorzorgsmaatregelen genomen zoals het instellen van de 10 kilometerzone rond de getroffen boerderij, het vervoersverbod en de ophokplicht voor commercieel gehouden pluimvee.

In Nederland drong de Landsbond Pluimvee erop aan om onmiddellijk maatregelen te nemen om de verspreiding maximaal tegen te gaan. Ook het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) gaf een aantal weken eerder aan dat er een dreigend risico was op een tamelijk besmettelijk vogelgriepvirus dat al enkele maanden woedde in Rusland en Kazachstan en mogelijk naar onze contreien zou overkomen.

Intussen is op 13 oktober vastgesteld dat een aantal wilde vogels besmet waren met vogelgriep en is op 15 november de ophokplicht voor alle vogels en pluimvee afgekondigd. Op 26 november werd in Menen het eerste besmette pluimveebedrijf vastgesteld. Het gevolg was dat een beschermingsgebied van 3 kilometer en een toezichtsgebied van 10 kilometer rond het bedrijf werd ingesteld.

Een maand geleden was de vraag welke maatregelen konden worden genomen om de verspreiding maximaal te voorkomen. Vandaag is de situatie anders maar blijft de vraag pertinent hoe we de verspreiding kunnen indijken en welke impact dat heeft op de sector.

Minister, hoe verloopt de opvolging van de opmars van de uiterst besmettelijke variant van het vogelgriepvirus? Hoe verloopt de wisselwerking met het FAVV? Zij volgen dit mee op om te kijken welke maatregelen worden afgekondigd.

Zijn er contacten met Nederland en de andere buurlanden om te bekijken hoe de evolutie en dreiging daar zijn en om maximaal samen te werken?

Hoe reageert u als minister van Landbouw op de oproep van de Landsbond Pluimvee om op dat moment over te gaan tot een ophokplicht? Hebt u op dat moment ook stappen ondernomen? Welke maatregelen hebt u besproken met uw federale collega's?

Welke andere voorzorgsmaatregelen kunnen we nog nemen om het pluimvee te beschermen tegen eventuele besmetting?

Op welke ondersteuning kunnen bedrijven rekenen die getroffen worden? We zitten ondertussen inderdaad in die situatie waarbij een Vlaams bedrijf getroffen is.

Welke impact heeft deze uitbraak op de afzetmarkt tot nog toe? Welke risico's lopen we op dat vlak? Kunnen we eventueel extra voorzorgsmaatregelen nemen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Rombouts, bedankt voor de zeer interessante vraag.

De vogelgriep, die hadden we nu echt niet nodig, boven op alle andere zorgen die er al zijn dezer dagen. Ik ben echt heel kwaad op die griep, maar dat helpt natuurlijk niet.

Op vrijdag 27 november heeft het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) ook in België een besmetting met hoogpathogene vogelgriep op een professioneel kippenbedrijf vastgesteld. Het gaat om een bedrijf in het zuiden van West-Vlaanderen, zoals u zelf ook zegt, in Menen. De situatie wordt zeer nauwgezet opgevolgd door het FAVV. Op zich houdt dit geen verband met voedselveiligheid, want het vogelgriepvirus is niet besmettelijk voor de mens. De dreiging is jaarlijks het grootst tijdens het trekseizoen van wilde vogels over het Europese continent. Daarom is de aanpak van dergelijke dierziekten grotendeels Europees gecoördineerd en staat het FAVV ook in contact met de bevoegde autoriteiten in de andere lidstaten. Het FAVV bezorgt de sector en de gewestelijke overheden regelmatig updates over de situatie. Via die samenwerking blijft iedereen op de hoogte.

Hoe reageer ik als minister? Sinds 1 november heeft de federale overheid een ophokplicht ingesteld voor professioneel gehouden pluimvee. Op 15 november is vervolgens een algemene ophokplicht voor particulier gehouden pluimvee ingesteld, toen de eerste besmette wilde vogels werden gevonden in onze kuststreek.

Het instellen van een ophokplicht is een maatregel waar de federale overheid altijd omzichtig mee omgaat, omdat dat economische gevolgen heeft voor de vermarkting van eieren: na 16 weken ophokplicht mogen eieren afkomstig van vrije uitloop enkel nog verkocht worden als scharreleieren. Dit betekent dus een afwaardering van deze eieren, terwijl de investeringkosten die de betrokken veehouders hebben gemaakt in een vrije-uitloopsysteem natuurlijk verder afbetaald moeten worden. Anderzijds is het instellen van een ophokplicht bij particulier gehouden pluimvee niet zo eenvoudig, omdat de huisvesting bij particulieren dikwijls niet voorzien is op het langdurig opsluiten van pluimvee in een beperkte ruimte.

Bij de vorige uitbraak in 2017 hebben sommige retailers een positief signaal gegeven ten aanzien van hun kippenhouders door eieren van opgehokte vrije-uitloopkippen voor een meerprijs te blijven aanbieden aan de consument, een mooi voorbeeld van solidariteit binnen de voedselketen zelf. Voorlopig is dit nog niet aan de orde, want dit speelt natuurlijk maar na 16 weken ophokplicht, maar mocht dit nodig zijn, dan zal ik zeker met alle spelers aan tafel gaan zitten om dit opnieuw mogelijk te maken.

De gevolgen van het instellen van een ophokplicht moeten dus afgewogen worden tegen het risico op besmetting via wilde vogels. Dit najaar werd helaas al vroeg duidelijk dat de insleep via wilde vogels een reëel gevaar vormde, omdat de trekroutes die boven ons land lopen, besmet waren met hoogpathogene vogelgriep. Het instellen van een ophokplicht werd dus door alle partijen onmiddellijk als een noodzakelijke maatregel aanvaard.

De verwachting is dat het gevaar voor vogelgriep pas geweken zal zijn als de voorjaarsstrek achter de rug is. Het is dus niet denkbeeldig dat de huidige ophokplicht nog tot maart/april kan duren. Zeker is dat niet, maar ik vind dat we als overheid de kans daarop transparant moeten signaleren aan alle professionele en particuliere kippenhouders. We hebben er geen baat bij om daarover niet open te zijn.

Daarnaast zijn er nog andere maatregelen. Het sleutelwoord om het risico op insleep van de ziekte te verminderen, is bioveiligheid. De lijst met maatregelen die kunnen worden genomen, is lang. In feite komt het er op neer om direct of indirect contact van je kippen met wilde vogels of hun uitwerpselen te vermijden. Dat kan door hun voeder of drinken af te schermen zodat wilde vogels er niet door aangetrokken worden, of door het reinigen en ontsmetten van vervoersmiddelen en materiaal zodat er geen besmettingen van de ene naar de andere kunnen

worden overgebracht. Ook het dragen van bedrijfseigen of zelfs staleigen kledij en schoeisel bij het betreden van de stallen is belangrijk om insleep te vermijden.

Het belang van bioveiligheid wordt regelmatig onder de aandacht gebracht door de verschillende overheden en de sectororganisaties, niet alleen in het kader van de vogelgriep, maar ook om insleep van andere dierziektes te vermijden en om het antibioticagebruik te kunnen reduceren. Zo organiseert het Departement Landbouw en Visserij regelmatig studiedagen rond bioveiligheid en werd er in 2018 ook een driedelige reportage gemaakt voor PlattelandsTV. Over de actuele situatie is ook informatie terug te vinden op de website van het Departement Landbouw en Visserij.

Er kan ook steun van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) worden aangevraagd voor verschillende investeringen die de bioveiligheid op het landbouwbedrijf vergroten.

Het FAVV heeft specifiek voor de actuele vogelgriepsituatie verschillende extra maatregelen uitgevaardigd voor het Belgische grondgebied. Daarnaast werd er rond de vastgestelde haard, zoals voorzien in de wetgeving, een 3 kilometer- en 10 kilometerzone vastgesteld waarbinnen specifieke strenge maatregelen gelden om te vermijden dat de besmetting zich kan uitbreiden. Het zou ons te ver leiden om alle maatregelen binnen elk van de zones toe te lichten, maar u vindt alle actuele informatie voor zowel de hobby- als professionele kippenhouders op de website van het FAVV.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

Het klopt dat het FAVV een heel duidelijke website heeft waarop de maatregelen zijn terug te vinden. Ik denk dat het inderdaad belangrijk is, dat we er alle belang bij hebben om transparant te zijn en dat we het brede publiek voldoende moeten sensibiliseren zodat de ophokplicht voor hobbydieren in dezen ook goed gerespecteerd wordt en blijft.

Ik ben daarom ook blij dat er voor de ophokplicht snel een heel breed draagvlak is gevonden. De land- en tuinbouw heeft intussen wel wat ervaring met de bioveiligheid. In die zin ben ik blij dat er heel snel geschakeld is om de risico's tot het minimum te beperken.

Dit is dus een zaak die we moeten opvolgen. Ik heb u ook duidelijk horen zeggen dat als er maatregelen nodig zijn ten aanzien van eventuele marktverstoringen naar aanleiding van uitbraken die er zijn of nog zullen komen en van de ophokplicht die nu van kracht is, u ook daar het initiatief wilt nemen om met de sector en de hele keten aan tafel te zitten. Ik denk dat het superbelangrijk is om dat zeker heel goed op te volgen en om voor ogen te houden dat dat mogelijk wel nodig is, omdat de crisis vandaag al heel groot is en het virus zeker op dit moment nog voor een extra risico zorgt. Dank u wel om de noden op dat vlak zeker goed op te volgen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Dank u wel, mevrouw Rombouts, voor de vraag.

Het is inderdaad zo dat een ongeluk nooit alleen komt. Boven op de coronamiserie komt er voor de pluimveebedrijven nu ook nog eens de vogelgriepmiserie bij. We hebben daar ook wel wat ervaring mee. Begin dit jaar heb ik nog een aantal vragen gesteld over de vorige uitbraak en daarom wil ik hier nog even op terugkomen. Ik ben van nature een optimistische mens, maar we weten dat zo'n vogelgriep heel snel kan uitbreiden en voor heel veel schade kan zorgen. Vorige keer was er heel

wat wrevel bij pluimveehouders die proactief snel hun bedrijf hadden geruimd, want zij vielen toen uit de boot voor schadevergoedingen. Dat was omdat de afstemming tussen het federale en het Vlaamse niveau niet helemaal goed was. Ik zal die geschiedenis niet herhalen, maar ik denk dat het vooral belangrijk is dat we daaruit lessen trekken.

Mijn bijkomende vragen situeren zich wat in het worstcasescenario. Stel dat de vogelgriep verder uitdeint en stel dat heel wat bedrijven naar een ruimingsplicht moeten gaan. Kunnen we dan de wrevel die er in het voorjaar was en het probleem van te vroeg ruimen zonder recht op schadevergoeding oplossen?

Kunnen we vermijden dat dat zich nog eens voordoet?

Vlaanderen heeft de nodige budgetten voorzien om de herbevolking te financieren van bedrijven die geruimd hebben. Minister, voorziet u daar opnieuw budgetten voor? Staat dat systeem op punt zodat Vlaanderen de getroffen pluimveehouders indien nodig kan steunen?

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik wil de collega bedanken om deze bezorgdheid nogmaals onder de aandacht te brengen. Het is ook een bezorgdheid die ik geuit heb tijdens de begrotingsbesprekingen. De pluimveesector is een sector die reeds getroffen werd door de coronacrisis, onder andere door de tijdelijke sluiting van de markten. Uit de hoorzittingen bleek dat dit een heel grote impact had op de sector. Nu komt die vogelgriep daar nog eens bovenop. Ik mag toch hopen dat we lessen hebben getrokken uit de vorige uitbraak van 2019. Het klopt wel dat dat een ander scenario was omdat we toen te maken hadden met een laagpathogene vogelgriep. Maar ik denk toch dat we daar lessen uit moeten trekken en dat er betere afspraken gemaakt moeten worden met het federale niveau. Ik ga niet heel de historiek herhalen, maar dat waren toch absurde situaties.

Ik wandel veel in deze coronatijden, het is belangrijk om in beweging te blijven. Ik moet op die wandelingen helaas vaststellen dat heel wat pluimvee van particulieren niet opgehokt is. Ik denk dus dat communicatie enorm belangrijk is, via de steden en gemeenten, maar misschien kan Vlaanderen ook iets betekenen op dat vlak. Het bericht aan de particulieren kwam op een zaterdagmiddag, op een moment dat de niet-essentiële winkels gesloten waren. Het was toen dus ook niet evident om aan een net te geraken om je kippenhok goed af te sluiten. Ik zie dus wel de noodzaak om die communicatie nog eens te herhalen. Een element dat ik vaak mis in de communicatie, is de reden waarom het voor een particulier zo belangrijk is om dat toch te doen. Ik denk dat Vlaanderen een bijdrage kan leveren op dat vlak.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's voor de aanvullende vragen. Ik wil eerst iets zeggen over het brede publiek als antwoord op de vragen van collega Rombouts en collega Joosen. Ik vind het ontzettend belangrijk om te duiden dat dit geen verhaal is voor louter de professionele kippenhouders. De risico's voor mensen met kippen in de tuin zijn minstens even hoog, en niet alleen het risico op stervende kippen. Niemand ziet zijn kippen graag doodgaan. Het is dus zeer belangrijk om de voorzorgsmaatregelen te volgen als particulier, niet alleen voor de eigen kippen, maar ook om zo het risico op verspreiding te beperken. Wie er zich niets van aantrekt, kan professionele kippenkwekers in heel grote problemen brengen. Collega Joosen, ik wil dus zeker bekijken op welke manier we extra kunnen communiceren. Het FAVV heeft dat ook duidelijk gedaan en de informatie is ook heel helder.

Zo komen we bij de vraag van de heer Ongena. Zoals u weet, is er een heel groot verschil tussen de uitbraak van nu en de uitbraak van vorige keer. Bij de vorige

uitbraak was er een laagpathogeen virus, dat evenwel alle kenmerken had van een hoogpathogeen virus. Het werd wel gecatalogeerd als laagpathogeen. Voor die situatie had het FAVV geen draaiboek met een ruimingsplicht. Voor een hoogpathogeen virus, waar we nu mee te maken hebben, bestaat dat draaiboek wel. We moeten dus een heel duidelijk onderscheid maken tussen beide. Voor hoogpathogene ruiming heeft de FOD Volksgezondheid ook een sanitair fonds, dat de betrokkenen vergoedt. Voor een laagpathogeen virus bestond dat niet. Daarom zijn wij moeten tussenkomen, want dat was eigenlijk een zeer onfaire situatie. Zoals gezegd, was het een laagpathogeen virus dat zich echter gedroeg als een allesvernietigend virus waarvoor er geen draaiboek bestond. Ook op Europees vlak viel het eigenlijk wat tussen twee stoelen. U herinnert zich wellicht nog mijn pleidooi voor die flexibele lijst.

Nu is het eigenlijk goed georganiseerd. De regels zijn duidelijk. Ik denk dan ook dat er geen conflicten zullen zijn. Het waren in het verleden eigenlijk geen conflicten, er was in feite een zwart gat of een blinde vlek tot stand gekomen.

Collega's, ik zal dus bekijken of het mogelijk is om zelf nog een brief te schrijven naar onze lokale besturen, mocht dat nog niet gebeurd zijn. Ik zie collega Rombouts enthousiast knikken. Ik zal proberen er werk van te maken.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik dank u voor dat laatste engagement. De communicatie naar en de brede gedragenheid bij de burgers is belangrijk. We kunnen het niet genoeg zeggen en vragen om te communiceren en te sensibiliseren naar burgers.

Ik ben blij dat we iedere keer lessen trekken uit elke crisis. We zitten nu in een andere situatie maar dat ontslaat ons niet, ook als er draaiboeken zijn, om permanent paraat te zijn om te zien hoe het virus evolueert en welke impact het heeft.

Minister, ik heb begrepen dat u in alle paraatheid bent om dit op te volgen. Ik dank u daarvoor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de geïntegreerde aanpak van het welbevinden in de Vlaamse land- en tuinbouw
– 641 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Joke Schauvliege aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het mentale welzijn van landbouwers
– 770 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag gaat over de vele uitdagingen die onze land- en tuinbouwers tegenwoordig kennen. Er was nog nooit zoveel regelgeving, er was nog nooit zoveel nood aan investeringen in duurzame technologie en er was nog nooit zo'n grote financiële druk door de hoge kosten en lage marges op de verkoop van landbouwproducten. Daarbij komt dat we door corona in heel zwaar economisch weer zijn terechtgekomen, waar we de

komende maanden en jaren de gevolgen nog van zullen moeten ondervinden. Dit alles legt een immense druk op de land- en tuinbouwer.

Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) heeft nu in zijn nota 'Naar een geïntegreerde aanpak voor welbevinden in de Vlaamse land- en tuinbouw' in kaart gebracht hoe het gesteld is met het welbevinden van de Vlaamse land- en tuinbouwer. Belangrijk hierbij is dat ILVO met een enquête, focusgroepen en interviews heeft getracht om ook te onderzoeken wat de redenen zijn achter de vaak sombere ingesteldheid van de boer. Eén cijfer toont daarbij de enorme impact van COVID-19 aan: 64 procent van de land- en tuinbouwers maakt zich meer zorgen over de toekomst door de coronacrisis.

Bij het onderzoeken van de grote stressfactoren voor de boer vandaag ziet ILVO zeven belangrijke redenen naar voren komen: regelgeving, financiële onzekerheid, beroepsrisico's, zwakke onderhandelingspositie, onzeker toekomstperspectief, prestatiedrang/waardering en de veeleisendheid van het beroep. Elke land- en tuinbouwer heeft samen met zijn of haar gezin ook eigen strategieën om met deze stressfactoren om te gaan. Vaak zijn deze copingstrategieën ontoereikend en/of niet toegankelijk waardoor de stressfactoren een nog grotere negatieve impact hebben op het welbevinden van het hele gezin.

Nu we deze factoren in kaart hebben gebracht, kunnen we als Vlaamse overheid ook ageren. De nota van ILVO zorgt namelijk ook voor een aantal handgrepen om het nodige antwoord te bieden op de soms moeilijke mentale situatie van de landbouwer. ILVO stelt vier strategische beleidstrajecten voor om de boer tools te geven om de copingbarrières weg te werken, stressfactoren te verminderen en in het algemeen de mentale gezondheid te versterken. Met een geïntegreerde benadering, een platform voor welbevinden en werk in de landbouwsector, het versterken van de kernorganisaties en het inzetten op onderzoek, kunnen we volgens ILVO de boer weer positieve perspectieven geven.

Minister, onlangs hebt u aangekondigd dat u rondetafelgesprekken zou organiseren. U hebt ook aangekondigd dat er een actieplan komt.

Minister, hoe evalueert u deze nota van ILVO? Waar bevinden zich volgens u de belangrijke inzichten? Zijn er volgens u nog blinde vlekken rond het welbevinden van de land- en tuinbouwer die in de toekomst dienen te worden onderzocht?

Hoe kijkt u naar de zeven grote stressfactoren bij de landbouwer en de huidige impact van de overheid hierop?

Kunt u al meer toelichting geven bij de invulling van de strategische beleidstrajecten van ILVO in zijn beleid? Welke concrete plannen hebt u reeds rond het welbevinden van de land- en tuinbouwer? Welke plannen staan er nog in de steigers op lange termijn?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, vandaag vragen twee Oost-Vlamingen aandacht voor het mentale welzijn van landbouwers. Het is natuurlijk een periode waarin het mentale welzijn van heel veel mensen onder druk staat, maar dit is specifiek een onderzoek naar de landbouwers, al voor corona. Natuurlijk heeft corona die problematiek nog bijzonder versterkt.

ILVO heeft de uitdagingen geformuleerd waarvoor de landbouwers staan en welke grote impact dat heeft op hun welbevinden. Minister, u legt daar terecht de nadruk op en u hebt er correct op gereageerd naar aanleiding van de opmaak van uw beleidsbrief.

Ik zal niet alle cijfers en bevindingen en stressfactoren herhalen, maar het is inderdaad een combinatie van factoren, en ook het feit dat de landbouwer vaak alleen staat tegenover leveranciers en iedereen met wie hij in contact komt en contracten moet sluiten. Komt daarbij dat de maatschappelijke uitdagingen bijzonder groot zijn en het inkomen dat niet volgt op hard en veel werken, dag en nacht bezig zijn en dan merken dat er geen boter bij de vis is.

De coronacrisis versterkt natuurlijk die problematiek. We weten al jaren dat er stressfactoren zijn en daar wordt ook aan gewerkt, maar ze nemen toch alleen maar toe.

Minister, u hebt consequent gereageerd door een digitale tafel te organiseren met verscheidene organisaties en experts. Dat zal moeten uitmonden in een breed gedragen actieplan. Daarbij is het heel belangrijk om verder te bouwen op de expertise die nu al op het terrein aanwezig is. We moeten geen tabula rasa maken.

Minister, hoe ziet u het vervolgtraject van de digitale tafel? Wanneer mogen we een uitgewerkt actieplan verwachten? Welke stakeholders worden betrokken bij de verdere opmaak? Wat zijn de doelstellingen van het nieuwe actieplan? Hoe zal het actieplan zich verhouden tot de genoemde stressfactoren uit het ILVO-onderzoek? Zal er op die verschillende factoren worden ingezet?

We kennen en appreciëren allemaal het goede werk van Boeren op een Kruispunt. Worden ze daarbij betrokken en wordt de door hen opgebouwde expertise meegenomen? Welke rol ziet u voor Boeren op een Kruispunt in deze problematiek? Gaat u nog andere initiatieven nemen om de stressfactoren die uit het onderzoek naar voren komen, te reduceren? Ik heb het over de regelgeving, de zwakke onderhandelingspositie, waardering enzovoort.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: De ILVO-nota brengt heel duidelijk naar voren dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking tussen beleid en middenveldorganisaties binnen en tussen de landbouw- en welzijnssector absoluut noodzakelijk is.

Daarnaast onthoud ik een aantal cijfers over hoe landbouwers niet genoeg hulp vragen. 41 procent geeft aan dat ze hulp zoeken bij problemen op het bedrijf en slechts 24 procent doet dat bij persoonlijke problemen. Bovendien geeft slechts ongeveer een derde van de landbouw(st)ers aan dat ze gemakkelijk de juiste hulp vinden. Het is belangrijk om in het vervolgtraject hieraan aandacht te besteden en acties te formuleren. De studie legt de complexe problematiek bloot en is een momentopname van hoe landbouwers hun welbevinden ervaren.

Toekomstig onderzoek is absoluut nodig om tot oplossingen te komen. Ik wil ook een inventaris van alle lopende initiatieven en een aantal samenwerkingsstrategieën. Daarnaast zal het ook belangrijk zijn om na te denken over hoe het welbevinden doorheen de tijd kan worden gemonitord en opgevolgd. Tot slot zal ILVO ook inzetten op internationale onderzoeksprojecten om de Vlaamse resultaten te vergelijken en innovatieve oplossingen in kaart te brengen.

Hoe kijk ik naar de zeven grote stressfactoren? In de ILVO-studie worden een heel aantal problematieken weergegeven die uit literatuurstudie of uit de enquête komen en die kunnen worden gecategoriseerd in zeven grote groepen: regelgeving, financiële onzekerheid, beroepsrisico's, zwakke onderhandelingspositie, onzeker toekomstperspectief, prestatiedrang en waardering, en een veeleisend beroep.

De juiste redenen die deze stressfactoren veroorzaken, liggen een beetje voor de hand, maar we moeten ook nagaan of er geen dieperliggende oorzaken zijn.

U weet dat we een aantal werktafels zullen organiseren. Ik kijk naar de resultaten hiervan om vervolgens het plan van aanpak samen te stellen.

Wat de strategische beleidstrajecten betreft, bleek uit het ILVO-onderzoek dat het huidige hulp- en informatieaanbod wat versnipperd is en dat samenwerking en constructief overleg rond de thematiek van welbevinden in de land- en tuinbouw kan worden versterkt. We kunnen dus zeker nog verdere stappen zetten door al onze kennis en ervaring samen te leggen en samen te verkennen.

Ik wil inzetten op drie sporen. Een, het aanpakken van de stressfactoren, twee, het wegwerken van de barrières om hulp te vragen, en drie, het versterken van de capaciteiten van onze individuele landbouwers.

Ik heb al iets gezegd over het vervolgtraject van de digitale tafel. ILVO zal in samenwerking met het Departement Landbouw en Visserij in de loop van volgend jaar – het huidige jaar is bijna ten einde – een aantal werktafels organiseren die elk één deelaspect van de bredere problematiek onder de loep nemen. Op zulke werktafels wordt dan bekeken wat de mogelijke verbeteracties zijn. Collega's, ik benadruk dat ik dat wil doen in zeer nauwe verstandhouding met onze stakeholders, zoals onze landbouworganisaties en de landbouwers zelf.

Via die werktafels worden een aantal stakeholders gestimuleerd om gemeenschappelijke engagementen op te nemen en uit te werken. De bedoeling van dit traject is om tegen eind 2021 een gedragen actieplan te kunnen presenteren waarin overheidsinstellingen en landbouworganisaties concrete engagementen aangaan. Dat kan gaan over het toevoegen van een welbevindenaspect aan bestaande initiatieven binnen de dagelijkse werking en waar niet onmiddellijk extra budget voor nodig is, maar er zal ook worden nagedacht over nieuwe initiatieven die extra moeten worden opgestart.

Tegelijk worden organisaties aangemoedigd om het actieplan van onderuit te voeden en om het thema welbevinden bespreekbaar te maken in de lokale afdelingen. ILVO heeft hiervoor een digitale gespreksgids opgemaakt: 'We(l)zijn er voor elkaar'. Ik vind dat goed gevonden, het is een mooie zin.

Wat is de doelstelling van het nieuwe actieplan? Een van de drie sporen binnen deze aanpak zet in op het gezamenlijk aanpakken van de stressfactoren. Daarnaast zal het actieplan ook een aantal initiatieven bevatten die inzetten op het wegwerken van de barrières om hulp te vragen en het versterken van de vaardigheden van de individuele landbouwers.

Collega Schauvliege, zoals u weet, is Boeren op een Kruispunt een van de kernorganisaties die een jarenlange ervaring rond het thema welbevinden en veerkracht heeft opgebouwd en die zich daarrond heel concreet kan engageren. Een blijvende ondersteuning en zelfs versterking van Boeren op een Kruispunt is voor mij een elementair onderdeel van de geïntegreerde aanpak die op de rondetafel werd voorgesteld. Boeren op een Kruispunt wordt dus zeker betrokken in het vervolgtraject en ook op de verschillende werktafels die input zullen geven aan het actieplan.

Collega's, de belangrijkste stap zijn nu de werktafels, waar alles op tafel komt om heel concrete acties voor te stellen. In tussentijd zullen we fors inzetten op een aantal initiatieven zoals het intens overleg met de boeren zelf en de landbouworganisaties. We zullen ook inspanningen leveren bij de introductie van nieuwe digitale toepassingen, bijvoorbeeld via instructiefilmpjes, om daar nog meer en intenser op in te zetten.

Wordt dus vervolgd. Ik dank u voor de interesse. Ik heb ook gemerkt dat er op het veld heel veel belang wordt gehecht aan de zorgen die er zijn. Er is ook – en dat

komt straks nog in een andere vraag aan bod – appreciatie voor wat de boeren en de families doen, en de stress die ze dagelijks ervaren. Het is een heel belangrijk thema voor volgend werkjaar.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is inderdaad een immens belangrijk thema. Ik ben blij dat u niet bij de pakken bent blijven zitten, maar al meteen actie hebt ondernomen. Ik ben blij dat u ook voor volgend jaar al meteen een aantal heel concrete initiatieven aankondigt, met een conclusie op het einde van het jaar. Want ik denk dat de overheid hierin inderdaad een zeer belangrijke rol kan spelen. Drie van die stressfactoren zijn direct gelieerd aan ons werk: er is vaak onduidelijke regelgeving, regelgeving die zichzelf tegenspreekt, een onzeker toekomstperspectief, maar vooral ook een zwakke onderhandelingspositie van de landbouwer in die keten. Ik blijf wat op diezelfde hamer kloppen. U hebt zelf ook al aangekondigd dat u daarrond initiatieven wilt nemen. U hebt tijdens de laatste tussenkomst daarover gezegd dat u zou wachten op definitieve cijfers van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

Minister, zijn er al bijkomende plannen om die zwakke onderhandelingspositie van de landbouwer in die keten te versterken, en aan welke initiatieven denkt u daarbij?

U zou tegen eind dit jaar een actieplan willen hebben. Komt er volgend jaar een evaluatie? Hoe wilt u die organiseren?

Het welbevinden van landbouwers raakt natuurlijk voor een deel aan de bevoegdheden van uw collega-ministers Beke en Demir. Zult u hen op een of andere manier betrekken bij dat plan?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Minister, ik dank u voor uw omstandig antwoord. Het is goed dat u daar volop op inzet, maar we mogen niet onderschatten hoe breed deze problematiek is, in die zin dat er ook steeds factoren bij kunnen komen. Ik denk dan aan discussies van de voorbije weken over de rechtszekerheid van landbouwers. Dat weegt op hen en op hun bedrijven, en dat moet dan ook verder worden opgevolgd.

Wanneer u spreekt over werken aan de vaardigheden, mogen we de rol van het landbouwonderwijs daarin niet onderschatten. Wanneer jongeren die opleiding volgen en die activiteit graag willen starten, leren ze al voor zichzelf op te komen, mentaal sterk te staan en hulp te zoeken wanneer dat nodig is. Ik denk dat het landbouwonderwijs daar al heel veel kan betekenen.

De landbouwer die een individuele onderhandelingspositie heeft, heeft het ook niet altijd gemakkelijk. Daarom ben ik ook altijd een groot voorstander geweest van die producenten- en brancheorganisaties en vind ik het heel belangrijk om daar verder op in te zetten. Samen sterk, maar dat is ook niet evident, want een landbouwer is gewoon alleen te werken, maar toch kunnen ze daar volgens mij veel sterker staan.

Ik ben ook blij dat u Boeren op een Kruispunt daar volop bij wilt betrekken. U sprak zelfs van versterken, en daar kan ik alleen maar blij om zijn. Ook daar is nog veel werk aan de winkel. Ze hebben een zeer grote expertise en leveren bijzonder goed werk maar hebben vaak hun imago tegen. Men denkt soms pas de stap te kunnen zetten naar Boeren op een Kruispunt wanneer men bijna failliet is of wanneer het te laat is, maar dat is verkeerd. Dus ook daar kan nog aan gewerkt worden.

We zullen dit met zijn allen verder opvolgen. Dit wordt dan ook een actieplan dat regelmatig zal moeten worden bijgewerkt. Maar het feit dat er nu over wordt gepraat, betekent dat het ook is doorgedrongen op het veld, en dat is al een belangrijke eerste stap.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, we hebben het hier al over gehad tijdens de begrotingsbesprekingen waar ook die heel belangrijke werktafels werden aangekondigd.

Uit de bevraging waarom boeren hun stiel zo graag doen, blijkt dat zij vooral gesteld zijn op de grote mate van vrijheid en zelfstandigheid, maar net als gevolg van die zelfstandigheid zetten zij ook vaak niet de stap naar hulp wanneer ze die nodig hebben. Wanneer 41 procent wel hulp zoekt, betekent dit dat 49 procent geen hulp zoekt. We kijken dan naar de organisatie Boeren op een Kruispunt om een drempelverlagend beleid uit te rollen en die stap veel kleiner te maken.

Die ILVO-studie heeft een aantal punten blootgelegd. Ik wil twee elementen vermelden die me telkens opnieuw opvallen. Zo blijken het vaak de partners van de landbouwers te zijn die de stap zetten naar hulp. We mogen dus zeker niet de impact onderschatten op het welzijn van de partners. Doorgaans zijn dat de vrouwen die meestal ook nog het huishouden runnen en nog een job buitenshuis hebben om alles financieel rond te krijgen. We moeten ook hen bij de hand nemen. Ik weet niet of daar nog extra stappen zullen worden gezet.

De vzw Boeren op een Kruispunt werkt met vrijwilligers, maar geeft aan dat het bijzonder moeilijk is om vrijwilligers te vinden. Zij willen eigenlijk een vrijwilliger per gemeente, en dus kan het misschien interessant zijn om samen met de lokale besturen of de minister van Binnenlands Bestuur te bekijken of hier eventueel kan worden gewerkt aan een versterking.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, collega's, minister, ik denk dat we allemaal de bezorgdheid over het welzijn van onze land- en tuinbouwers delen. Ik heb geen bijkomende vragen; ik wil gewoon een aantal dingen ondersteunen.

Minister, u zei dat we ook naar de dieperliggende oorzaken moeten kijken, en ik vind dat heel terecht. We moeten echt gaan zoeken naar de dieperliggende knelpunten die leiden tot dat gebrek aan welbevinden.

U hebt ook gezegd dat u rechtstreeks met landbouwers in gesprek wilt gaan, en ook dat vind ik belangrijk. Dat is ook de waarde van de enquête die ILVO heeft afgenomen: met een paar honderd landbouwers rechtstreeks in gesprek gaan. We weten immers dat mensen binnen de sector zich niet altijd durven te uiten, wanneer dat in een gestructureerd verband is. De individuele vragen en noden komen minder tot uiting wanneer je een gemiddelde neemt via een organisatie. Ik vind het dus heel belangrijk dat die individuele gesprekken kunnen verdergaan, en in dat opzicht steun ik natuurlijk de rol die Boeren op een Kruispunt nu heeft. Het is belangrijk dat land- en tuinbouwers een plek hebben waar ze het gevoel krijgen dat ze er met hun vragen en noden terecht kunnen. We weten dat mensen binnen de sector niet zo gemakkelijk over hun eigen problemen spreken, ook omdat daar een zekere terughoudendheid tegenover bestaat.

Tot slot vind ik het belangrijk dat we ook inzake de zwakke onderhandelingspositie van landbouwers, waar collega Nachtergaele op duidde, zoeken naar oplossingen. Ik steun die vraag.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's, ik wil me graag even aansluiten bij deze vraag. Ik heb in het verleden inderdaad ook al verwezen naar de studie en de vraag gesteld om hier zeker ook de nodige aandacht voor te hebben. Ik ben ook blij dat het hele aspect zeer breed wordt bekeken, dat er inderdaad diepgaande gesprekken zijn met de landbouwers zelf en dat er naar de verschillende rollen, oorzaken en triggers wordt gekeken.

Ik ga niet herhalen wat de collega's voor mij al hebben gezegd, maar ik wil wel even stilstaan bij twee specifieke punten, minister.

Ten eerste, de overheidsstress en de rol die wij als overheid en dus ook als parlementsleden, regering en administraties spelen, is een van de elementen die hierin naar voren komen. Ik ben heel blij dat de collega's dat duidelijk erkennen en aangeven te willen bekijken hoe anderen en ook uw collega's hier een verantwoordelijkheid in dragen, want zij moeten ook meewerken aan een oplossing.

Ten tweede is er het aspect – en het is van alle tijden – van de media. Ik moet zeggen dat ik deze week bijzonder verontwaardigd ben over de manier waarop de media omgaan met onze land- en tuinbouw in het algemeen en de land- en tuinbouwers in het bijzonder. Ik heb heel wat mensen aan de lijn gehad die ongelooflijk hard getroffen zijn door de wijze waarop hun verhaal, dat zij op een oprechte manier aan journalisten hebben verteld, in beeld wordt gebracht en wordt afgeschilderd. Dat is bijzonder hard en dat zijn de elementen die onze mensen ook dieptriest maken. Onze land- en tuinbouwers werken dag en nacht om onze voeding op een zo gezond mogelijke manier op de markt te kunnen brengen, maar men staat er soms onvoldoende bij stil dat er achter die land- en tuinbouwbedrijven ook gezinnen zitten en dat die gezinnen vaak veel dichterbij hun bedrijf staan dan in andere economische sectoren. Ik heb deze week opnieuw moeten vaststellen dat dat uit het oog verloren wordt. Vandaar heb ik de vraag, minister, of ook het hele medialuik, de communicatie, de wijze waarop over land- en tuinbouwers gesproken wordt, mee in rekening wordt gebracht of in de scope zit van uw rondetafels. Bij kinderen en media weten we dat we bijzondere aandacht moeten hebben, omdat kinderen een kwetsbare groep vormen; in dezen heb ik vaak het gevoel dat men niet stilstaat bij de impact die dit heeft op mensen. Ik zou ook daar uw aandacht voor willen vragen. We moeten zien of we daar maatregelen rond kunnen nemen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wilde nog kort ingaan op Boeren op een Kruispunt. Ik denk dat het heel goed is dat de minister aangeeft dat men deze vzw bij de oefening wil betrekken en dat ze deze organisatie wil versterken. Ik juich dat zeker toe. Ik had recent met hen nog een overleg, en daaruit bleek dat bijna 40 procent van de begeleidingstrajecten die ze zijn aangegaan, langer dan drie jaar lopen. Dat geeft toch aan dat de noden zeer hoog zijn. Ze kunnen een versterking zeker gebruiken zodat ze hun werking nog verder kunnen optimaliseren.

De drempel om met hen contact op te nemen, is soms hoog. Dat hebben mijn collega's ook al geschetst en het ligt wat in de aard van de sector. Mensen houden hun problemen vrij lang voor zich. We moeten dus zeker aan die drempelverlaging werken, maar we moeten ook eens kijken hoe de organisatie zelf wat meer 'outreaching' kan werken. Kunnen de netwerkorganisaties binnen de sector ook geen partner zijn om mensen proactief te benaderen om een begeleiding op te starten? Hoe vroeger we die begeleiding kunnen aangaan, hoe meer we escalerende problematieken kunnen vermijden – dus ik denk dat preventief werk wel van belang is. Ik zou daarom ook willen vragen om daaraan toch de nodige aandacht te schenken. Dank u.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik heb drie korte opmerkingen, voorzitter.

Ook West-Vlamingen zijn uiteraard bezorgd over het mentale welzijn van de landbouwers, mevrouw Schauvliege. Ik denk dat iedereen in deze commissie dat trouwens wel is.

Ik heb net als mijn collega's enorm veel respect voor Boeren op een Kruispunt. Ik herinner me niet juist meer wanneer deze vzw is opgericht, maar ik heb, denk ik, al ieder jaar gepleit om Boeren op een Kruispunt te versterken. Het stemt me wel tevreden dat u ook in deze richting denkt.

Ik wil me vooral ook aansluiten bij de opmerkingen van mevrouw Rombouts over de manier waarop de media de landbouwers weergeven. Ik vind het ook schandalig over hoe sommige dingen worden gebracht. Het is zoals de voorzitter in zijn bijdrage in Knack schreef: het moet gedaan zijn met de 'agribashing'.

Ik denk dat de schuld niet alleen bij de media ligt, maar ik heb ook de indruk dat de burgers – en ik wil niet iedereen over dezelfde kam scheren – niet altijd positief staan ten opzichte van de landbouwstiel en landbouwers. Het is jammer dat ik dit moet zeggen, maar heel wat mensen zijn alleen geïnteresseerd in de prijs die ze in de supermarkt moeten betalen. Ze hebben echter geen enkel besef van wat het aan de landbouwer kost om een kwaliteitsvol en veilig product in de supermarkt te krijgen of wat het inkomen van een landbouwer is. Het zijn dus niet alleen de media, maar ook de burgers en zelfs de parlementsleden die negatief staan tegenover de landbouwers. Niet in deze commissie, maar als ik hoor hoe sommige parlementsleden in andere commissies of in de plenaire vergadering of informeel soms praten over landbouwers en de landbouwstiel, dan vind ik dat bijzonder spijtig.

Ik pleit al jaren om een soort tv-programma als Voor Boer en Tuinder te maken. We zouden er eens over moeten nadenken om met een programma de landbouwer positief in de kijker te zetten. Ik zie dat de mensen die even jong zijn als ik ben, zich dat programma nog herinneren. Minister, misschien moet u daar met uw collega, de minister van Media, eens over spreken, of misschien moeten we met de commissie zelf iets beginnen? Ik zou aan iedereen willen vragen om een bijdrage te leveren aan het positieve beeld van onze landbouw.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp-a): Ook ik wil de vraagstellers bedanken. Wie kan niet achter het feit staan dat mensen die kampen met psychische of psychosociale problemen, geholpen worden? Dat geldt voor landbouwers en dat geldt voor heel de bevolking. Ik doe mijn hoed af voor het puike werk dat boeren uitvoeren. Ze kunnen niet genoeg ondersteund worden, wat mij betreft.

Maar wat ik niet ondersteun, is dat hier de link gelegd wordt met bepaalde communicatie rond gegevenheden uit de landbouwsector. Ik wil dat debat wel eens voeren, geen enkel probleem. Maar dan moeten we toch nog eens bekijken wie precies de verkeerde informatie de wereld instuurt. Zijn dat de wetenschapslui? Zijn dat de mensen die met objectieve informatie moeten komen? Zijn dat klimaatpanels, eventueel internationaal, zoals het nu voorgesteld wordt? Of zijn dat landbouworganisaties zelf die heel wat in de pap te brokken hebben in de landbouwsector en die in elk gesprek vragen om overleg? Zij zijn eigenlijk rechter en partij. Ik wil dat debat dus wel eens voeren, maar ik vind het niet ernstig om deze twee dingen, namelijk enerzijds psychosociale problemen bij landbouwers en anderzijds berichten in de media, met elkaar te vermengen. Nogmaals: vergunningen zijn vergunningen. Regels zijn regels. Gezondheid is gezondheid. Er is geen

enkel argument waarom niet voldaan zou moeten worden aan objectieve en wetenschappelijke criteria voor vergunningen, ook in Vlaanderen.

Bart Dochy (CD&V): Collega Vandenhove, het zit hem inderdaad net in die objectiviteit, want er worden een aantal zaken uit de context getrokken. Dat komt heel hard binnen bij individuele landbouwers. Dat is maar een klein element, maar het is wel een van de vele elementen die een invloed hebben op het mentale welbevinden. We zullen bij een volgende gelegenheid ongetwijfeld terugkomen op dat specifieke punt. Laten we nu verder focussen op de essentie van de vragen van de twee vraagstellers, mevrouw Schauvliege en de heer Nachtergaele.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's. Ik wil starten met een fait divers, een kleine greep uit het luik communicatie, waarnaar collega Vandenhove en anderen verwezen hebben. Ik citeer een tweet van Mariëlle Schalk, die ze gisteren op de sociale media plaatste om mee te geven welk effect bepaalde uitspraken hebben op het welbevinden. "Gisteren noemde een journaliste van De Standaard onze landbouwfamilies 'clans'. Onze clan heeft ook gezichtjes. Samen zorgen wij dag in, dag uit voor onze dieren en zorgen we voor lokaal voedsel op het bord van onze klanten. Dit kwetst me tot in het diepst van mijn ziel."

Ik geef dit als voorbeeld omdat het bijna onmogelijk is om niet de link te leggen tussen de wijze waarop je benaderd wordt in de media en het gebrek aan respect dat je daarbij ervaart. Ik wil dus oproepen om, los van alle objectieven en van alle regels die gevolgd moeten worden, ook als het over onze boeren gaat, altijd met respect te spreken over wat ze doen. Ze zorgen voor het meest primaire wat we nodig hebben, collega's: ons voedsel. Ik vind het ongelooflijk dat we net in deze tijden, waarin we door corona teruggesmeten worden op onszelf, onze boeren niet veel meer op een voetstuk plaatsen. Want het is gebleken dat zij tijdens heel deze crisis hun werk blijven doen zijn en in staat gebleven zijn om ons te bevoorraden. Het minste wat je dan kunt vragen, los van alle geobjectiverde zorgen, is dat er met respect over hen gesproken wordt. Toen ik onlangs op bezoek ging bij een aantal boerinnen, zeiden ze: wat wij het ergste vinden, zijn de blikken die mensen soms werpen, het respectloos bekeken worden.

Men kan zeggen dat dat iets subjectiefs is, collega's, maar dat is iets wat mij toch wel zorgen baart. Dat heeft niets te maken met het feit dat men niet kritisch mag zijn over bepaalde zaken. Dat vind ik geen enkel probleem. We kunnen ook van mening verschillen. Maar als je van mening verschilt, doe dat dan ook met respect.

Ik wil collega Nachtergaele en collega Schauvliege bedanken om deze vragen te stellen. Ik begrijp dat het thema kamerbreed leeft.

Collega Nachtergaele, het is absoluut juist dat er stressfactoren zijn waar de overheid impact op heeft. Er zijn een aantal elementen, zoals regelgeving en administratieve vereenvoudiging, die bij ons zitten. Het Departement Landbouw en Visserij heeft beslist om onmiddellijk actie te ondernemen en in overleg te gaan met de boeren om na te gaan waar we lasten kunnen wegnemen. Die lasten zitten natuurlijk niet enkel bij Landbouw maar ook in heel wat andere bevoegdheden. Er worden ook federale beslissingen genomen die een rechtstreekse impact hebben op de boer en zijn bedrijf en die het ook niet gemakkelijk maken.

Het is van belang dat ik ook de collega's binnen de Vlaamse Regering informeer over het actieplan en iedereen moet wijzen op de effecten van onduidelijke regels en procedures op de bedrijven. Dat geldt niet alleen voor de landbouwsector; rechtszekerheid is een algemeen aandachtspunt voor al wie in Vlaanderen onderneemt. Iedereen snakt naar helderheid over wat mag en niet mag.

Er zijn drie initiatieven om de positie van de boer te verbeteren. We hebben vorige week een BVR goedgekeurd over de verhoging van prijstransparantie. Het is een belangrijk instrument. Daarnaast is er het verbod op oneerlijke handelspraktijken dat federaal uiterlijk op 1 november 2021 ingevoerd moet zijn en waar ik wel verwachtingen rond heb. Ten slotte zijn er de uitzonderingen voor de mededingingsregels voor producentenorganisaties van landbouwers die al van kracht zijn. We kunnen als overheid niet rechtstreeks de prijzen sturen, want die zijn natuurlijk het resultaat van de verhouding tussen vraag en aanbod op de markt. Via die drie initiatieven kunnen we wel substantieel, zij het indirect, de positie van de boer in de keten verbeteren.

Collega Talpe, u zegt dat te weinig boeren hulp zoeken. Collega Schauvliege heeft er ook op gewezen dat het heel belangrijk is om die hulp bij die boer te krijgen of de boer tot bij de hulp te krijgen. Het departement Welzijn wordt zeer nauw betrokken om die knelpunten op te lossen, maar ik heb bij de bespreking van de beleidsbrief al gezegd dat, als je bijvoorbeeld doorverwijst naar Welzijn en je bij een medewerker terechtkomt die de taal en de context van de boer niet begrijpt, het een gesprek zou kunnen worden dat goedbedoeld is, maar nergens toe leidt. Daarin willen we nu net op maat investeren.

Collega's Schauvliege en Talpe, Boeren op een Kruispunt is een cruciale organisatie. Ook collega Sintobin heeft ernaar verwezen. We besparen niet op hun werkingsmiddelen. Het is ook mijn bedoeling – ik denk dat het ook uit de rondetafel zal komen – om de werking de komende jaren wat te versterken. Ik ga hier niet op vooruitlopen. Er zijn nog een aantal organisaties die ook heel goed werk leveren. We moeten echt nagaan hoe we de meeste toegevoegde waarde kunnen realiseren.

Collega Talpe, als het niet goed gaat op het bedrijf – en dat was een beetje de noodkreet van de mevrouw wier tweet ik heb voorgelezen –, dan wordt het hele gezin getroffen, niet alleen de boer maar ook de partner en de kinderen. Hulp vragen is dus heel moeilijk. Vandaar dat Boeren op een Kruispunt altijd de problematiek van het hele gezin bekijkt bij het geven van adviezen en ondersteuning. Dat vind ik ook een heel belangrijk element.

Collega Steenwegen, als het gaat over het welbevinden van boeren, is het moeilijk om debatten te scheiden omdat alles een beetje met alles te maken heeft. Ik was blij met uw opmerking over het belang om met de boeren zelf te spreken. Het is zoals bij veel organisaties: over iemand spreken, gaat goed, maar we moeten ook met iemand spreken. Boeren zijn zelf eerstgeplaatst om mee oplossingen te zoeken en uit de problemen te geraken. Vandaar dat het voor mij echt van belang is om met hen te praten.

Collega Rombouts, landbouwbedrijven zijn vaak ook onderworpen aan een aantal regels zoals de kmo's of de industrie. Ook voedselveiligheid, milieu, welzijn, dierenwelzijn komen erbij. Het verschil is dat kmo's of industrie vaak personeel in dienst hebben om zich over die aspecten te buigen en administratieve verplichtingen te vervullen, terwijl landbouwgezinnen dat vaak allemaal zelf doen, in het weekend of na het werk.

Wij ondersteunen als overheid absoluut bedrijfsadviesdiensten zoals KRATOS, waarop men gratis een beroep kan doen. Ook hier moeten we nagaan hoe de boeren daar maximaal bij geraken, zodat ze hulp willen zoeken, zodat ze dat vertrouwen. Het komt nooit van één kant, men moet die externe hulp erbij willen halen.

Collega Coel, u onderstreept terecht het belang van preventief werken. De organisaties zetten momenteel ook in op preventiebeleid. ILVO gaat van start met een nieuwsbrief om dit nog meer onder de aandacht te brengen, om het

hulpaanbod dichterbij de boeren te brengen. De nieuwsbrieven van het departement Landbouw worden heel gretig gelezen door onze boeren, en ik heb gevraagd om daar ook aandacht aan te besteden. Zij bereiken duizenden boeren. In plaats van die regelgeving puur technisch te houden, moeten we als overheid aandacht besteden aan het welbevinden om zo de drempel te verlagen.

Collega Sintobin, u legt de vinger op de wonde. In een aantal vorige sessies, onder andere vorige week bij de bespreking van de beleidsbrief, heb ik het verschil uitgelegd tussen consument en burger. De burger staat er absoluut achter dat er heel veel voorwaarden moeten worden nageleefd, maar de consument gaat heel vaak op zoek naar waar hij het goedkoopste aanbod kan vinden.

Met de inspanningen die ik wil leveren rond de Korte Keten en Voedsel van bij ons wil ik de burger en de consument dichterbij elkaar brengen, om net te tonen hoeveel inspanning het kost om te zorgen dat duurzaam en gezond voedsel op ons bord komt. Deze commissie kan misschien een teambuilding doen op een landbouwbedrijf om kennis te maken met het boerenleven. Er zijn vele mogelijkheden om onze discussies te verrijken door ook het veld op te gaan, maar dat laat ik over aan de commissie. Ik bied zeker mijn bereidwillige medewerking aan om mijn steentje daartoe bij te dragen.

Onbekend is onbemand, collega's, het is echt van belang dat de landbouwsector een eigen verhaal brengt. Als je dat niet doet, doen anderen dat in jouw plaats. Zo gaat het vaak in het leven.

Het debat over het strategisch plan voor de dierlijke voeding zullen we nog voeren. In de coronacrisis is er zeker veel positieve aandacht geweest in de pers voor onze landbouwers en de cruciale rol die ze spelen. Het is niet allemaal negatief. Ik heb aan mijn diensten gevraagd om te zorgen dat de cijfers ongecontesteerd zijn en dat er transparantie over is. Ik hoop dat door de lancering van cijfers die niet correct zijn, niet iedereen terug in zijn kot kruipt. Dat er niemand zou durven te reageren, is niet oké. We moeten het debat in alle objectiviteit durven te voeren.

Mijnheer Vandenhove, uw opmerking dat de regels de regels zijn en de vergunningen de vergunningen, daar ben ik het absoluut mee eens. Ik ben een groot fan van het feit dat de boer, net doordat hij op en met de grond werkt, een fundamenteel verschil maakt in de manier waarop we omgaan met onze omgeving en onze natuur. Ik vind het heel normaal dat daar regels voor gelden. Het is ook van belang dat boeren op economische wijze worden bekeken, en als ze een vergunning vragen of een uitbreiding daarvan, moeten de regels ook worden toegepast. De regels gelden voor iedereen. Ik wil er als minister van Landbouw zijn voor alle boeren.

Waarschijnlijk in Het Nieuwsblad, maar helemaal zeker ben ik niet, was er een heel mooie reportage over innovatie in de landbouwsector. Dat is een link die veel te weinig wordt gelegd en waarover we het kamerbreed eens zijn. De innovaties die vandaag in de landbouw gebeuren, zijn spectaculair. Het gaat bijvoorbeeld over het zoeken naar eiwitrijke of eiwithoudende gewassen, en over de manier waarop automatisering ingang vindt in bedrijven.

Ik mis dat in het hele verhaal. Landbouw wordt spontaan niet geassocieerd met innovatie, terwijl ik elke dag fantastische innovaties zie in landbouwbedrijven. Dat pad moeten we de komende jaren nog sterker maken.

Collega's, we hebben dus nog veel werk voor de boeg. Ik heb van elk van jullie zeer geëngageerde uitspraken gehoord. Ik hoop dat we tot een sterk actieplan kunnen komen rond het welbevinden. Ik besef dat het makkelijk is om te zeggen dat we iets willen verbeteren, maar dat het betekent dat we op heel veel vlakken inspanningen zullen moeten leveren, net als de boeren zelf, natuurlijk.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, ik wil u oprecht bedanken omdat u, om het in landbouwtermen te zeggen, hier proactief de handen aan de ploeg slaat en niet wacht tot het te laat is. Ik ben zeer tevreden met uw aankondiging van de acties die u zult ondernemen.

U kondigt een drietal zaken aan in verband met de ondersteuning van de zwakke onderhandelingspositie van de landbouwer in de keten. Ik wil daar nog een vierde, heel concrete zaak aan toevoegen en u vragen of u dat wilt overwegen, namelijk het ondersteunen van kleine, startende coöperaties. Collega Schauvliege had het erover: boeren zijn samen sterker dan alleen. In Wallonië heeft men zo'n systeem, ik zou u willen vragen om dat toch nog eens te overwegen. Dat heeft niet zóveel geld te kosten, er zijn er niet zoveel, maar ik denk wel dat dat een verschil zou kunnen maken.

Ik sluit graag aan bij de collega's Rombouts en Sintobin, die het hadden over het imago van de boerenstiel, van de landbouwers. Welbevinden is gelinkt aan voldoening. Voldoening heeft veel te maken met appreciatie en appreciatie met begrip en kennis voor wat er op onze landbouwbedrijven gebeurt. Collega Sintobin had het over Voor Boer en Tuinder. Ik zal geen twee generaties teruggaan. Onlangs was er nog het programma Boer zkt Vrouw. Onze boeren zoeken, nog meer dan een vrouw, appreciatie. Er is dus zeker een rol voor zowel overheid als media om hier opnieuw op in te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Minister, ik dank u voor uw omstandig antwoord. Ik dank ook de collega's. Het was een interessante gedachtewisseling, we komen hier zeker nog op terug.

Wat ik nog wil bijbrengen in het debat wat de administratieve last en de rechtszekerheid betreft, is dat we zeker het Europese niveau niet mogen vergeten. Want heel wat regelgeving en administratieve lasten komen van het Europese niveau. Dat thema moet dus ook op Europees niveau bespreekbaar worden gemaakt. Het kwam hier nog niet aan bod, maar is zeker iets wat verder zal worden besproken.

Er is PlattelandsTV, collega's, en misschien moet er op zondagnamiddag nog iets anders komen. Maar als we het hebben over Boer zkt Vrouw: onze boeren hebben een vrouw, en dat is een vrouwelijke minister die ervoor zal zorgen dat het mentale welzijn van onze boeren veel beter zal worden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van het coronavirus op de nertskwekerijen in Vlaanderen – 646 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voorzitter, minister, de algemene sluiting van nertsenkwekerijen is in Vlaanderen voorzien tegen 1 december 2023. Die regeling werd uitgewerkt vóór het uitbreken van de coronacrisis. Nertsen blijken zeer gevoelig voor het virus, in vele kwekerijen werden coronabesmettingen vastgesteld.

In Nederland heeft men daarom beslist om de sluiting die was voorzien voor 2024, te vervroegen naar maart 2021.

Er werden hierover vragen gesteld in de commissie Dierenwelzijn, onder andere door collega's van deze commissie. Er werd de minister van Dierenwelzijn gevraagd of hij overweegt om vroeger te sluiten, of hij dat steunt.

Daar verklaarde de minister van Dierenwelzijn dat er geen initiatief zou worden genomen om nertskwekerijen in Vlaanderen versneld te laten sluiten. Intussen was er de uitbraak in Denemarken, waar men alle nertskwekerijen waar een besmetting was vastgesteld heeft laten ruimen. Denemarken is een van de landen met de grootste productie aan nertsen en nertsenspelzen, maar dat heeft niet belet dat Denemarken toch tot die zeer drastische maatregel is overgegaan.

Intussen hebben we kunnen lezen dat de sector zelf bereid is om het gesprek aan te gaan over een sneller uitdoofscenario.

Minister, bent u in overleg met uw collega-ministers, Vlaams en federaal, en met de stakeholders uit middenveld en sector over de Deense mutatie bij nertsen en de implicaties daarvan voor de kwekerijen in Vlaanderen?

Zijn er preventieve maatregelen ingepland om een mogelijke besmetting in kwekerijen te minimaliseren?

Overweegt u om de datum van algemene sluiting in Vlaanderen te vervroegen? Waarom wel of waarom niet?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Steenwegen, zoals minister Weyts vorige week ook aangaf in de commissie Dierenwelzijn, bevinden de juridische handvatten om maatregelen te treffen, zich op het federale niveau. We hebben het eerder tijdens deze commissievergadering al gehad over de vogelgriep.

De nertsbedrijven in Vlaanderen staan momenteel onder actieve bewaking van het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV). Uit het verslag van de Risk Assessment Group Covid-19 Animals (RAGCA) van 3 november 2020 valt af te leiden dat Sciensano 479 serologische analyses heeft uitgevoerd op de 8 bedrijven waar zich toen nertsen bevonden. Alle resultaten waren negatief. Er zijn dus geen corona-antilichamen aangetroffen in Vlaamse nertsen. Er worden wekelijks virologische analyses uitgevoerd.

Daarnaast zijn de bioveiligheidsmaatregelen via een federaal ministerieel besluit van 24 augustus 2020 verstrengd om het risico op een besmetting te minimaliseren. Dit is van zeer groot belang, aangezien de nertsproductie zich momenteel in de periode van de bontoogst bevindt. In die periode zijn er sterk toegenomen contacten tussen nertsen en mensen en is bioveiligheid cruciaal.

Sinds 29 juni is een besmetting met het coronavirus bij dieren juridisch ook een aangifteplichtige dierenziekte. Alle kwekers moeten het FAVV onmiddellijk op de hoogte brengen wanneer er een abnormale sterfte of ziekte wordt vastgesteld bij de nertsen.

Zoals daarnet aangegeven, is het diergezondheidsbeleid een federale bevoegdheid. De risicobeoordeling die de federale overheid heeft uitgevoerd, schat het risico op besmetting door productiedieren van de mens voor de meerderheid van de bevolking als zeer laag in. De kans op verspreiding van het virus buiten de nertsbedrijven wordt momenteel dus nog altijd als klein ingeschat. Voor mensen

die in nertsenfokkerijen werken, wordt het risico als matig ingeschat en voor kwetsbare bevolkingsgroepen als hoog.

Indien uit toekomstige zoönotische analyses blijkt dat het risico voor de dieren- of volksgezondheid wijzigt, zal de federale overheid haar huidige beleid uiteraard moeten evalueren. Als minister bevoegd voor de landbouw zal ik er desgevallend voor pleiten dat ook aan de nertsenhouders zelf wordt gedacht. Dat hebben we ook gedaan bij de stopzettingsregeling die we in het kader van het Vlaamse dierenwelzijnsbeleid hebben uitgewerkt.

Dat is de stand van zaken vandaag, maar elk antwoord dat ik nu geef, is opvolgbaar.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoord. We weten dat het FAVV de gegevens nauwgezet opvolgt en dat er veel testen gebeuren. Ik heb de indruk dat er momenteel meer kans is om te worden getest als nerts dan als mens. Dat is een goede zaak.

Maar de vraag gaat niet alleen daarover. Het gaat in Vlaanderen om een kleine sector met een beperkt aantal bedrijven. Misschien zien zij de mogelijkheid om het beëindigen van hun activiteiten te vervroegen. De vraag was dan ook vooral of er overleg is met de sector wanneer dat effectief een wens is vanuit die sector. Ik zeg niet dat u de risico's minimaliseert, ze zijn inderdaad niet waarneembaar bij ons, maar wat we in Denemarken hebben gezien, is toch zeer verontrustend.

Er is toch wel een afweging te maken, denk ik, waarbij we toch in overleg gaan met de sector om te zien of een vervroegde sluiting mogelijk is. Ziet u een mogelijkheid om in overleg te gaan met de sector en eventueel ook met de federale collega's?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): De sector is in Vlaanderen inderdaad een heel stuk kleiner dan in Denemarken, waarnaar u verwijst. Daar zijn de houderijen of de ruimtes tot 150 keer groter dan wat we hier bij ons kennen. Vandaag zijn er inderdaad nog maar acht houderijen actief en zitten we op dit moment in de periode van het pelzen.

Er is inderdaad die overgangperiode, maar een groot probleem voor de sector is dat er nog altijd geen duidelijkheid is over de concrete vergoeding die ze zullen ontvangen als ze hun activiteiten stopzetten. Die vergoeding kan ook hoger liggen bij een eventuele vervroegde sluiting, dus ik wilde even navragen om er bij de collega's van Dierenwelzijn en Omgeving op aan te dringen snel werk te maken van die duidelijkheid over de concrete onkostenvergoeding.

Een ander element: ik las onlangs dat ook in Frankrijk covid is vastgesteld bij nerts, in een kleiner bedrijf. Een gebrek aan hygiëne zou daarvan de oorzaak zijn. Misschien is het ook wel interessant om het belang van hygiëne te blijven benadrukken, zodat we dat bij ons kunnen voorkomen.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Er zijn hier vorige week ook vragen over gesteld in de commissie Dierenwelzijn, onder andere door u, voorzitter. Die beslissing tot stopzetting werd in maart 2020 genomen en doorstond ook de Europese toets, een heel belangrijk element in dit verhaal. Het vergoedingssysteem is ook vastgelegd in een besluit van de Vlaamse Regering. Ik denk dat duidelijkheid heel belangrijk

is en ik heb het vorige week ook in de commissie Dierenwelzijn gezegd: afspraken zijn wat mij betreft afspraken.

We moeten wel proberen om weg te blijven van emotionaliteit. Dat is zeer begrijpelijk, want het gaat over het levenswerk van mensen, maar dat draagt niets bij tot deze discussie. De minister heeft vorige week aangegeven dat de helft van die zeventien bedrijven hun activiteiten al hebben gestaakt. Er blijven er nog acht over. Daaruit blijkt dat de hogere vergoeding bij een snellere stopzetting werkt en aantrekkelijk is. De minister heeft nu wel toegezegd om de uitstapregeling nog eens onder de aandacht te brengen van de acht resterende bedrijven; als zij daarop ingaan, dan kunnen ze zichzelf ook snel die zekerheid geven.

Er is nu natuurlijk ook het bijkomende gegeven van de coronacrisis. De evolutie in andere Europese landen is ongunstig, daar moeten we eerlijk over zijn, zeker als we zien dat er kadavers worden begraven naast Deense zwemvijvers, een recept voor een Deense ramp. Maar die evoluties stellen zich voorlopig niet in ons land. Zoals de minister aangeeft, is dat een federale bevoegdheid, maar ik heb wel de indruk dat het heel goed wordt opgevolgd, dat we de vinger aan de pols houden en dat Vlaanderen naar rapportering vraagt en meekijkt hoe alles evolueert, zodat we daar op Vlaams niveau eventueel nog kunnen bijsturen, indien nodig.

Bart Dochy (CD&V): Ik denk dat we moeten opletten met concluderen dat er nog slechts acht bedrijven actief zijn, want bij mijn weten zijn er zestien vergunde bedrijven, die potentieel actief zijn of opnieuw kunnen opstarten volgend jaar. En daar zit het hem nu net. Minister, ik neem aan dat de Vlaamse Regering de regeling zoals ze is, zal laten gelden, wat betekent dat deze bedrijven kunnen blijven produceren tot 30 november 2023. Maar wat gebeurt er volgend jaar? Gaan we zeggen dat ze weer mogen opstarten, dat ze hun capaciteit weer mogen gebruiken, met de potentiële risico's op een coronabesmetting, ook al houden die bedrijven zich aan alle normen inzake bioveiligheid?

Of zal er gezegd worden dat men niet mag opstarten? Desgevallend zitten we dan in een situatie waarin men recht heeft op compensatie voor het niet gebruiken van de capaciteit die aanwezig is. Dat is eigenlijk een belangrijke vraag en ik vind het zeer spijtig, zeer spijtig, dat van de gelegenheid geen gebruik wordt gemaakt om de aangereikte hand van de sector ook even te bekijken en daarover samen te zitten om te zien in welke mate men versneld tot een definitieve regeling kan komen.

Samen met de collega's die vorige week mee de vraag aan de minister van Dierenwelzijn hebben gesteld, stel ik vast dat van die kant in elk geval zeer weinig bereidheid is om dit ten gronde te regelen. Ik denk dat de toekomst zou kunnen uitwijzen dat we hier een cruciale fout maken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, u verwijst naar mijn collega, minister Weyts. De vergoedingsregeling komt vanuit Dierenwelzijn, dat weet u, dus de oplossing moet ook van daaruit komen. Ik zal hier niet het omgekeerde zeggen van wat mijn collega Weyts heeft gezegd, maar ik deel wel de bezorgdheid. Dat klopt natuurlijk wel.

Mevrouw Joosen, u verwijst naar Denemarken, maar ik vind dat de Deense aanpak niet echt een voorbeeld was van hoe het moet. U weet dat men daar massaal is overgegaan tot liquidatie. In ons land zijn de taken en bevoegdheden duidelijk, en ik heb in mijn antwoord op de vraag van de heer Steenwegen ook gezegd dat het FAVV de situatie van heel dichtbij monitort. Dat wat het gezondheidsluik betreft.

Mijnheer Steenwegen, ik heb met heel veel behoedzaamheid gewoon de actuele toestand gemeld.

Voorzitter en collega's, ik deel wel het sentiment dat dit misschien ook een opportuniteit kan zijn. We zitten in ons land in een specifieke situatie en de sector heeft in het kader van de stopzettingsregeling de mogelijkheid om voor 2023 te stoppen. Minister Weyts moedigt dat aan door die vergoeding degressief te verlagen. Men zou dus de sprong sneller kunnen maken. Dat is absoluut juist. Nog eens: het is een Dierenwelzijnsdecreet en we moeten dit in dat kader ook proberen op te lossen. Ik wil hier gerust nog eens met minister Weyts over spreken. U kunt dat in de commissie ook doen.

Minister Weyts heeft wel toegelicht dat de vergoeding per bedrijf onafhankelijk door de landcommissie van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) wordt vastgesteld en hij heeft ook gezegd dat hij die onafhankelijkheid wil respecteren.

Deze toestand kan natuurlijk nog elke dag wijzigen.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, ik denk dat dit een fair antwoord is. De bevoegdheden zitten wat verspreid, zowel op Vlaams niveau bij Dierenwelzijn, als op federaal niveau. Met mijn oproep wilde ik gewoon het gesprek verderzetten. Aan de ene kant is het nodig om de zaak natuurlijk te blijven monitoren en te blijven testen zodat we geen risico lopen, aan de andere kant moeten we toch de lijn openhouden met de sector en zien of we van deze toestand geen kans kunnen maken om vervroegd naar een uitdoofscenario te gaan. Als dat ook vanuit de sector een vraag is, vind ik het niet onlogisch om daarover in gesprek te blijven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de duurzaamheidsmonitor 2020 van MilkBE – 688 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, mijn vraag betreft de derde duurzaamheidsmonitor, waaruit nu heel goede resultaten naar voren komen: 97 procent van de melkveehouders past minstens één duurzaamheidsinitiatief toe, en in 2020 neemt de melkveehouder gemiddeld bijna twintig duurzaamheidsinitiatieven, terwijl er in 2014 nog geen tien initiatieven werden genomen. De overige cijfers tonen duidelijk aan dat er op zes jaar tijd wel degelijk veel is veranderd in de zuivelsector. Daarnaast maakt MilkBE in haar rapport ook plaats voor ruimte voor verbetering: 27 procent van de melkveehouders nam maatregelen om de biodiversiteit te versterken via beheerovereenkomsten, 7 procent liet een energiescan uitvoeren en slechts 12 procent gebruikt een waterzuiveringsinstallatie of hergebruikt water om te reinigen. Dat zijn cijfers die beter kunnen.

Volgens MilkBE was ook de duurzaamheidsmonitor zelf aan verbetering toe. Het aantal duurzaamheidsinitiatieven zal worden opgetrokken, en het thema klimaat wordt logischerwijze toegevoegd. MilkBE zal ook inzetten op de automatisering van de data inzake duurzaamheid, zodat in de toekomst ook meer gedetailleerde informatie over duurzaamheid tot de mogelijkheden zal behoren.

Minister, hoe staat u tegenover het initiatief van MilkBE om een duurzaamheidsmonitor uit te voeren op sectorniveau? Hoe kijkt u naar de veranderingen die MilkBE zal aanbrengen aan haar duurzaamheidsmonitor inzake klimaat en duurzaamheidsinitiatieven? Ziet u nog ruimte voor een verbetering van die tool? Hoe evalueert u de nieuwe duurzaamheidscijfers voor 2020? Waar ziet u een positieve invloed van het Vlaamse landbouwbeleid? Waar ziet u nog verder ruimte voor verbetering? Welke impact kunnen deze cijfers hebben op beleidsinitiatieven van u inzake duurzaamheid in de melkveesector, en de landbouwsector in het algemeen? Waar zult u naar aanleiding van dit rapport bijsturen in uw beleid inzake duurzaamheid in de melkveesector?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik zal starten met een positief element. We hebben het daarnet gehad over perceptie, over welbevinden, over communicatie. Voor mij is die duurzaamheidsmonitor een heel mooi voorbeeld van het vertellen van het eigen verhaal. Alleen krijg je dat niet in de brede media. Voor mij is dat een beetje spijtig. Collega Nachtergaele, bedankt, dus, voor uw vraag.

MilkBE is de brancheorganisatie van onze zuivelketen. Het erkennen van die brancheorganisatie was een van mijn eerste initiatieven toen ik landbouwminister werd, en ik ben blij dat dit tot resultaten leidt. Voor sommigen, ook binnen de sector zelf, zijn producenten- en brancheorganisaties nogal abstract. Men kent de terminologie wel, maar begrijpt het concept niet altijd. De duurzaamheidsmonitor van MilkBE is een uitstekend en concreet voorbeeld van de meerwaarde die samenwerking in de keten heeft. Landbouwers ervaren het vaak als negatief dat anderen berichten over hun sector, al dan niet wetenschappelijk gefundeerd. Het beste wat je kunt doen, is je eigen verhaal naar buiten brengen, zoals ik al zei. Ik ondersteun dat dan ook.

U vroeg hoe ik dat evalueer. In 2019 nam 97 procent van de melkveehouders actief deel aan de duurzaamheidsmonitor. Daarnaast werd 82 procent van de melktransporten gemonitord en namen 12 sitelocaties van de zuivelwerkende industrie, goed voor 90 procent van de verwerkte melk, deel aan dit duurzaamheidsinitiatief. Die cijfers spreken dus voor zich: er zijn intussen in totaal al 42 duurzaamheidsinitiatieven die worden gemonitord in het project. Die worden ingedeeld in categorieën, zoals dierengezondheid, energie, water en bodem. Waar het gemiddelde aantal duurzaamheidsinitiatieven waaraan een melkveehouder deelnam in 2014 nog op 9,4 lag, is dat in 2020 gestegen tot 19,9. Zo zijn bijvoorbeeld de initiatieven inzake dierenwelzijn in de loop der jaren toegenomen. Steeds meer bedrijven produceren ook hun eigen duurzame energie. Het Vlaamse beleid ondersteunt de melkveebedrijven door investeringssteun voor duurzame investeringen. Daarnaast kunnen landbouwers agromilieu- en klimaatmaatregelen en beheersovereenkomsten afsluiten als ze zich inzetten voor het milieu en het klimaat. De denk-oefening over het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is volop gaande, en ook daar zullen we inzetten op duurzaamheid in de diverse sectoren. Daarnaast werken mijn administratie en het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) hard verder aan het convenant inzake enterische emissies, en wordt er gezocht naar methodes om de koolstoflandbouw in Vlaanderen beter te monitoren.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, dank u wel. Ik denk dat het belangrijk is dat we die initiatieven die vanuit de private sector worden genomen, blijven ondersteunen. Het is immers die sector zelf die maar al te goed beseft welke zaken haalbaar zijn, welke ambitieus zijn en welke onhaalbaar zijn. Ik denk dat we zelf ambitieus moeten durven te zijn, maar dat we soms ook een aantal onhaalbare

zaken durven te vragen van die sector, en dat we dan volledig voorbijgaan aan het economische aspect van de bedrijfsvoering.

Ik heb een bijvraag. We evalueren dit positief. Ziet u ook in andere deelsectoren dergelijke initiatieven ontstaan, en zou het eventueel een optie kunnen zijn om als overheid die bottom-upapproach ook in andere sectoren te gaan faciliteren?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik wil even hulde brengen aan het initiatief van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM), met de zuivelsymposia, die dus echt wel heel wat duidelijkheid hebben geschapen over de manier waarop men in de melkveehouderij met duurzaamheid omgaat. Ze doen dat echt op de juiste manier, met de juiste cijfers, met factchecking en wetenschappelijke onderbouwing. Ik denk dat het belangrijk is dat we daar verder op inzetten, dat men zo een aantal ideeën de wereld uit helpt. Ik denk dan maar aan stalmanagement, dat heel belangrijk is voor de gezondheid en het welzijn van dieren. Minister, ik wil u dus vragen dat de uitleg aan de burgers inzake het welzijn zeker wetenschappelijk onderbouwd zou zijn.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Collega Nachtergaele, dank u wel voor de vraag. Minister, dank u voor het antwoord. We hebben inderdaad kennis kunnen nemen van heel wat goede initiatieven die binnen de sector worden genomen. Aan de andere kant is er natuurlijk wel een zorg. We hebben gezien, naar aanleiding van de wijziging van het Europese landbouwbeleid, dat er een sterke groei is in de melkveesector, die ook de prijs onder druk zet. Dat leidt dan toch weer tot een zorg, denk ik, binnen de sector. We hebben het daarover gehad, ook naar aanleiding van de discussie over het GLB. Er zijn toch wel vragen daarover, ook bij veel landbouworganisaties. Moet men daar toch niet over nadenken? Ik denk dat men ervoor moet zorgen dat het goede werk dat gebeurt, niet wordt tenietgedaan door een groei van de sector die eigenlijk de economische draagkracht en het inkomen van de melkveehouders onnodig of te veel onder druk zet. Dat is toch een bezorgdheid die ik eventjes wou delen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt voor alle aanvullende opmerkingen. Collega Nachtergaele, die sectorinitiatieven zijn zeer waardevol voor mij. De zuivelsector speelt daar een voortrekkersrol in, en andere sectoren kunnen ook volgen. VLAM ondersteunt de duurzaamheidsmonitor van de zuivelsector. Ik zal eens bekijken bij VLAM wat de mogelijkheden zijn van uitbreidingen naar andere sectoren. Ik ben trouwens blij met de woorden van appreciatie voor VLAM. Deze week is het de Week van de Friet, dus ik nodig iedereen uit om frietjes te eten en daar ook een fotootje van te nemen. Ik heb er nog geen gekregen deze week, dus ik heb ook nog geen foto kunnen plaatsen van mijn frietjes. Daarover ging de vraag echter natuurlijk niet.

Ik kan nu evenwel nog geen beloftes doen, want zo'n monitor opbouwen vraagt ook wel wat tijd, en inspanningen van alle actoren. Die monitor in andere sectoren zal er dus zeker niet volgende week zijn, maar ik wil dat wel bekijken met anderen.

Collega Steenwegen, wat uw opmerking over de groei betreft: de prijs staat absoluut onder druk, dat klopt, maar dat heeft ook te maken met het sluiten van de horeca. De afzetketen is volledig verstoord. De logistiek is ook verstoord. We zien ook op andere punten dat alle leveranciers, zeker van de restaurants, die allemaal dicht zijn, vandaag in problemen komen. Dat zien we dus ook in sectoren buiten de landbouw.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Ik ga frieten eten. Dank u wel voor de suggestie, dus. Ik had er nog niet aan gedacht.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.